

Sygn. akt III KK 154/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 października 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wiesław Kozielewicz (przewodniczący)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Zbigniew Puskarski (sprawozdawca)

Protokolant Łukasz Biernacki

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Barbary Nowińskiej
w sprawie **H.A.**

skazanej z art. 303 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 3 października 2019 r.,

kasacji wniesionych przez obrońców skazanej

od wyroku Sądu Okręgowego w L.

z dnia 28 września 2018 r., sygn. akt V Ka (...),

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w W.

z dnia 24 kwietnia 2018 r., sygn. akt II K (...),

**1. uchyla zaskarżony wyrok w części utrzymującej w mocy
wyrok Sądu Rejonowego w W. w zakresie skazania H.A. za czyn
z art. 303 § 1 k.k., nadto uchyla w tej części wyrok Sądu pierwszej
instancji i na podstawie art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. umarza
postępowanie o wymieniony czyn wobec H.A., a kosztami
procesu w tej części obciąża Skarb Państwa;**

**2. zarządza zwrot H.A. uiszczonych przez nią opłat od kasacji
w łącznej kwocie 900 (dziewięćset) zł.**

UZASADNIENIE

H.A. została oskarżona o to, że:

- I. w okresie od 12 sierpnia 2015 r. do 30 września 2015 r. w S. woj. [...] ukrywała dokumenty w postaci dokumentacji księgowej Spółdzielni Mieszkaniowej w S. za miesiące kwiecień i maj 2015 r., którymi to dokumentami nie miała prawa wyłącznie rozporządzać, tj. o czyn z art. 276 k.k.
- II. w okresie od 12 sierpnia 2015 r. do 16 lutego 2016 r. w S. woj. (...) ukrywała dokumenty Spółdzielni Mieszkaniowej w S. w postaci protokołów z posiedzeń Walnego Zgromadzenia Rady Nadzorczej i Zarządu Spółdzielni oraz uchwał podejmowanych przez w/w organy z kilkunastoletniej działalności do sierpnia 2015 r. oraz dwie faktury wystawione przez KP Radcy Prawnego P.M. oraz Zakład Usług G. na Spółdzielnię Mieszkaniową w S., którymi to dokumentami nie miała prawa wyłącznie rozporządzać, tj. o czyn z art. 276 k.k.
- III. w okresie od 1 stycznia 2014 r. do 17 sierpnia 2015 r. w S. woj. (...) pełniąc funkcję księgowej Spółdzielni Mieszkaniowej w S., działając wbrew przepisom ustawy, podawała w księgach rachunkowych nierzetelne dane, zawierające błędy, nieprawidłowości i braki w dokumentacji księgowej, co spowodowało straty w postaci ujemnego bilansu rozliczenia Spółdzielni w kwocie 10694,30 zł na szkodę Spółdzielni Mieszkaniowej w S., tj. o czyn z art. 77 pkt. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości.

Sąd Rejonowy w W. wyrokiem z dnia 24 kwietnia 2018 r., sygn. akt II K (...), uniewinnił H.A. od czynu zarzucanego jej w pkt II aktu oskarżenia. Uznał ją za winną czynu zarzucanego w pkt I, ustalając, że czyn popełniła w okresie od 17 sierpnia 2015 r. do 28 września 2015 r. i wymierzył karę grzywny 70 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 10 zł. W zakresie zarzutu z pkt III aktu oskarżenia H.A. uznał za winną tego, że w okresie od 1 stycznia 2014 r. do 17 sierpnia 2015 r. w S. woj. (...) pełniąc funkcję księgowej Spółdzielni Mieszkaniowej w S., poprzez prowadzenie dokumentacji księgowej w sposób nierzetelny wyrządziła szkodę majątkową na jej mieniu w kwocie nie niższej niż 6.837,93 zł, czyn ten zakwalifikował z art. 303 § 1 k.k. i wymierzył jej karę 4

miesiące pozbawienia wolności, warunkowo zawieszając jej wykonanie na okres próby 2 lat. Na podstawie art. 41 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonej środek karny w postaci zakazu wykonywania zawodu księgowej na okres 2 lat, zaś na podstawie art. 46 § 1 k.k. zasądził od oskarżonej na rzecz Spółdzielni Mieszkaniowej w S. kwotę 6837,93 zł tytułem naprawienia szkody. Na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. częściowo zwolnił oskarżoną od kosztów sądowych w ten sposób, że zwolnił ją od opłaty, natomiast zasądził od niej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 4079,33 zł tytułem wydatków.

Apelacje od powyższego wyroku wnieśli samodzielnie oskarżona oraz jej dwaj obrońcy, zaskarżając wyrok w części skazującej.

H.A. zarzuciła „mającą istotny wpływ na treść wyroku obrazę art. 7 k.p.k. w zw. z art. 5 § 2 k.p.k. polegającą na zbyt pochopnym - nie znajdującym dostatecznego potwierdzenia w materiale dowodowym sprawy, zasadach prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy - przyjęciu, iż zachowanie oskarżonej H.A. wypełnia znamiona przypisanych przestępstw (...)” oraz błąd w ustaleniach faktycznych poprzez przyjęcie, iż dopuściła się czynów wskazanych w punktach I i III aktu oskarżenia.

Wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie od zarzucanych jej czynów, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Obrońcy podnieśli zarzuty naruszenia prawa materialnego, nadto mającego wpływ na treść orzeczenia naruszenia prawa procesowego, m.in. art. 7 k.p.k. oraz „błąd co do okoliczności stanowiących znamiona czynu zabronionego”, a w konkluzji postulowali zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonej od zarzucanych jej czynów, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Sąd Okręgowy w L. wyrokiem z dnia 28 września 2018 r., sygn. akt V Ka (...), zaskarżony wyrok utrzymał w mocy i obciążył oskarżoną kosztami sądowymi za postępowanie odwoławcze.

Kasacje od prawomocnego wyroku Sądu odwoławczego wnieśli obrońcy aktualnie skazanej H.A..

Adwokat S.G. zaskarżył wyrok „w części dotyczącej utrzymania w mocy wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 24 kwietnia 2018 r., sygn. akt II K (...), co do przypisania oskarżonej przestępstwa z art. 303 § 1 k.k.” Zarzucił:

„rażące naruszenie prawa procesowego, mogące mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku tj. art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k., polegające na uchybieniu prawidłowej kontroli odwoławczej poprzez nierozważenie, w odniesieniu do zarzutu zawartego w pkt III wyroku Sądu Rejonowego w W., wystąpienia w przedmiotowej sprawie jednej z okoliczności wyłączających postępowanie, określonej w art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k., a mianowicie braku wniosku o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej” – i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w części dotyczącej utrzymania w mocy wyroku Sądu Rejonowego w W. co do przypisania oskarżonej przestępstwa z art. 303 § 1 k.k. oraz wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 24 kwietnia 2018 r. w zakresie zarzutu III, a także rozstrzygnięć zawartych w punktach II do VI i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w W. do ponownego rozpoznania. Już w tym miejscu można zauważyć, iż wniosek ten nie był spójny z tezą, że w sprawie istnieje negatywna przesłanka procesowa.

Adwokat P.S. zaskarżył wyrok w części skazującej oskarżoną za występki z art. 303 § 1 k.k. i zarzucił „rażące naruszenie przepisów prawa procesowego - art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. poprzez nieumorzenie postępowania w części skazującej oskarżoną za występki z art. 303 § 1 k.k., w sytuacji, gdy występki ten jest przestępstwem wnioskowym, a brak było wniosku o ściganie pochodzącego od uprawnionego oskarżyciela, co powodowało, że zachodzi bezzwzględna przyczyna odwoławcza określona w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k.”

Wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w L. i poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w W. oraz o umorzenie postępowania – w części skazującej oskarżoną za występki z art. 303 § 1 k.k.

W pisemnej odpowiedzi na kasację Prokurator Rejonowy w W. wniósł o ich oddalenie jako bezzasadnych, natomiast adw. P.S. w piśmie nawiązującym do tej odpowiedzi podtrzymał złożoną przez siebie kasację oraz podniesione w niej zarzuty. Pisma polemizujące ze stanowiskiem prokuratora złożyła też skazana.

Na rozprawie kasacyjnej prokurator Prokuratury Krajowej wniosła o oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnych; wydanie takiego rozstrzygnięcia postulował też pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego – Spółdzielni Mieszkaniowej w S..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacje okazały się zasadne. W świetle jednoznacznego w tym względzie przepisu ustawy (art. 303 § 4 k.k.), przypisany oskarżonej czyn z art. 303 § 1 k.k., którym pokrzywdzono inny podmiot niż Skarb Państwa, jest ścigany na wniosek pokrzywdzonego. Właściwym postąpieniem Sądu pierwszej instancji byłoby, po uprzedzeniu stron o możliwości zmiany kwalifikacji prawnej czynu zarzucanego oskarżonej w pkt III aktu oskarżenia, co miało miejsce na rozprawie w dniu 27 lutego 2018 r. (k. 640 odw.), wezwanie osoby reprezentującą pokrzywdzoną Spółdzielnię Mieszkaniową (inną kwestią jest, czy była to reprezentacja prawidłowa) do wypowiedzenia się, czy w takim wypadku składa wniosek o ściganie oskarżonej. Wobec tego, że Sąd *meriti* tego poniechał, powinien to uczynić Sąd odwoławczy. W każdym razie brak wniosku uprawnionej osoby o ściganie sprawcy, gdy ustawa uzależnia prowadzenie postępowania od złożenia takiego wniosku, obliuguje, zgodnie z art. 433 § 1 *in fine* k.p.k., organ *ad quem* do wyjścia poza granice podniesionych w apelacji zarzutów (jeżeli strona nie sygnalizuje braku wniosku), zatem trafnie w jednej z kasacji podniesiono naruszenie również tego przepisu.

Nie przekonuje zawarte w odpowiedzi na kasację twierdzenie prokuratora, iż „w realiach sprawy nie budzi wątpliwości, że dokumentami manifestującymi ze strony pokrzywdzonej spółdzielni reprezentowanej przez jej prezesa, wolę ścigania i ukarania H.A. za czyn polegający na prowadzeniu dokumentacji księgowej pokrzywdzonej w sposób nierzetelny, przez co wyrządziła ona szkodę majątkową na mieniu spółdzielni, stanowią znajdujące się w aktach sprawy protokoły zawiadomienia o przestępstwie oraz przesłuchań K.K. w charakterze świadka, z których wynika, że celem podjętych działań było ściganie wymienionej na drodze postępowania karnego.” Twierdzenie to jest ogólnikowe, bowiem nie przytacza konkretnych wypowiedzi zawartych we wspomnianych protokołach, wskazujących na wolę ścigania H.A. za wspomniany czyn. Zacytowanie tych wypowiedzi nie było zresztą możliwe, bowiem lektura protokołów nasuwa

spostrzeżenie, iż takowych nie zawierają, która to uwaga odnosi się też do wskazanego przez prokuratora na rozprawie kasacyjnej protokołu przesłuchania K.K. w dniu 16 grudnia 2015 r. (k. 88 akt sprawy). We wspomnianym protokole zapisano, że wymieniony podał, iż „istnieje podejrzenie, że H.A. mogła fałszować dokumentację, bądź nierzetelnie prowadzić księgowość”, co można uznać za złożenie zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, skutkujące postawieniem ówczasie podejrzonej dodatkowego zarzutu (k. 137 akt sprawy), jednak niemogące być utożsamiane z jasno wyartykułowanym wnioskiem o ściganie.

W tym stanie rzeczy jako bezprzedmiotową należało potraktować i zaniechać ustosunkowania się do niej, argumentację skarżących, zmierzającą do wykazania, że K.K. w ogóle nie był uprawniony do złożenia wniosku o ściganie oskarżonej i reprezentowania w postępowaniu Spółdzielni Mieszkaniowej w S. jako oskarżyciela posiłkowego.

Potwierdzenie tezy skarżących o zaistnieniu bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k., tj. wydaniu wyroku skazującego mimo okoliczności wyłączającej postępowanie, w tym wypadku wyroku skazującego oskarżoną za przestępstwo ścigane na wniosek pokrzywdzonego, mimo braku takiego wniosku, nakazywało uchylić zaskarżony wyrok w części utrzymującej w mocy wyrok Sądu pierwszej instancji w zakresie skazania H.A. za czyn z art. 303 § 1 k.k., nadto w tej części wyrok tego Sądu i na podstawie art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. umorzyć postępowanie o czyn z art. 303 § 1 k.k., z obciążeniem kosztami procesu w tej części Skarbu Państwa (art. 632 pkt 2 k.p.k.). Zgodnie z art. 527 § 4 k.p.k. należało też zwrócić oskarżonej uiszczoną opłatę od kasacji.

Dla porządku należy dodać, że orzeczenie Sądu Najwyższego dezaktualizuje wszystkie rozstrzygnięcia związane ze skazaniem oskarżonej za czyn z art. 303 § 1 k.k. oraz że do czasu przedawnienia karalności nie jest wykluczone, przy spełnieniu koniecznego ku temu warunku, ponowne wszczęcie postępowania o ten czyn.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej wyroku.

